

Opinia Komitetu Regionów w sprawie rezolucji Parlamentu Europejskiego w sprawie ochrony mniejszości i polityki walki z dyskryminacją w rozszerzonej Europie

(2006/C 229/09)

KOMITET REGIONÓW,

uwzględniając decyzję Parlamentu Europejskiego z dnia 8 czerwca 2005 r. o zasięgnięciu opinii Komitetu w tej sprawie zgodnie z art. 265 ust. 4 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską,

uwzględniając decyzję swego Prezydium z 11 października 2005 r. o powierzeniu Komisji ds. Konstytucyjnych i Sprawowania Rządów w Europie przygotowania opinii w tej sprawie,

uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego w sprawie ochrony mniejszości i polityki walki z dyskryminacją w rozszerzonej Europie, T6-0228/2005,

uwzględniając art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 13 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską,

uwzględniając Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy, podpisany 29 października 2004 r. oraz w szczególności Kartę Praw Podstawowych, stanowiącą jego część II,

uwzględniając dyrektywę 2000/43/WE wprowadzającą w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne oraz dyrektywę 2000/78/WE ustanawiającą ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy,

uwzględniając swoją opinię w sprawie komunikatu Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Niedyskryminacja i równe szanse dla wszystkich — strategia ramowa” (COM(2005) 224 końcowy) oraz wniosku dotyczącego decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Roku na rzecz Równych Szans dla Wszystkich (2007) — W kierunku sprawiedliwego społeczeństwa (COM (2005) 225 końcowy),

uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego w sprawie homofobii w Europie (RSP/2005/2666),

uwzględniając swoją opinię w sprawie Zielonej księgi w sprawie równości i niedyskryminacji w rozszerzonej Unii Europejskiej COM(2004) 379 wersja ostateczna (CdR 241/2004 fin) ⁽¹⁾,

uwzględniając zalecenia sieci niezależnych ekspertów UE do spraw praw podstawowych opublikowane w Uwagach tematycznych nr 3: Ochrona mniejszości w Unii Europejskiej (ang. Thematic Comments No. 3: The protection of Minorities in the European Union),

uwzględniając sprawozdania Europejskiego Centrum Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii (EUMC) dotyczące sytuacji imigrantów, mniejszości oraz w szczególności Romów,

uwzględniając projekt opinii (CdR 53/2006 rev. 1) przyjęty jednogłośnie dnia 7 kwietnia 2006 r. przez Komisję ds. Konstytucyjnych, Sprawowania Rządów w Europie oraz Przestrzeni Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości (sprawozdawcy: Boris Sovič, Burmistrz Mariboru oraz Eberhard Sinner, Minister Stanu, Szef Kancelarii Stanowej Bawarii),

a także mając na uwadze, co następuje:

1. Szacunek dla praw podstawowych, różnorodności kulturowej i językowej to szczególny atut Europy, który należy podtrzymywać we wszystkich regionach Unii Europejskiej i który stanowi priorytet dla Komitetu Regionów.
2. Wszelkie formy dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną muszą być zwalczane z równą intensywnością i przy zachowaniu świadomości faktu, że wszyscy mieszkańcy przyczyniają się do bogactwa Europy.

⁽¹⁾ Dz.U. C 71 z 22.3.2005, str. 62.

3. Istnieje różnica pomiędzy ochroną mniejszości a polityką walki z dyskryminacją — równe traktowanie jest podstawowym prawem wszystkich obywateli, a nie przywilejem.
4. Każdy poszczególny człowiek ma prawo być inny; tolerancja i szacunek powinny być powszechnymi postawami wobec życia, opartymi na wzajemności, a nie względami okazywanymi tylko wobec niektórych.
5. Władze lokalne mają do odegrania ważną rolę w zakresie utrzymania w mocy podstawowego prawa do wolności zgromadzeń.
6. Przedstawiciele władz lokalnych są w szczególności sposobem odpowiedzialni za ustanawianie wzorców do naśladowania i szerzenie dobrych przykładów.
7. Władze lokalne i regionalne posiadają znaczne uprawnienia w kwestiach dotyczących publicznych rejestrów i akt, edukacji, policji, służby zdrowia, mieszkalnictwa i pomocy społecznej, bez których nie jest możliwe zagwarantowanie praw podstawowych.
8. Komitet Regionów rozpoczął, na prośbę Parlamentu Europejskiego, zbieranie przykładów najlepszych praktyk na szczeblu lokalnym i regionalnym i pragnie dzięki temu znacząco przyczynić się do lepszej ochrony mniejszości i wdrażania polityki walki z dyskryminacją.

przyjął jednogłośnie na 65. sesji plenarnej w dniach 14-15 czerwca 2006 r. (posiedzenie z dnia 15 czerwca) następującą opinię:

Komitet Regionów

1. Uwagi ogólne

1.1 **przyjmuje z zadowoleniem** rezolucję Parlamentu Europejskiego i **zgadza się** z zawartym tam stwierdzeniem, że stan wdrażania polityki walki z dyskryminacją jest niezadowolający; **zauważa** jednakże, że nawet jeżeli poziom wdrażania różni się w poszczególnych państwach członkowskich, a niektóre z nich wykazują się większą aktywnością, to UE, jej państwa członkowskie oraz władze regionalne i lokalne wypracowały już obszerną listę najlepszych praktyk;

1.2 **podziela** stanowisko PE, że różnorakie lokalne, regionalne i krajowe organy władzy państw członkowskich mogłyby lepiej koordynować środki mające na celu zwalczanie wszelkich form dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, włącznie z antysemityzmem i atakami na grupy mniejszościowe, a w szczególności Romów;

1.3 **dostrzega** fakt, że władze lokalne i regionalne stoją przed podwójnym wyzwaniem: z jednej strony z uwagi na odpowiedzialność administracji regionalnej i lokalnej za przeciwdziałanie praktykom dyskryminującym oraz przestrzeganie zasady równości w dostępie do praw indywidualnych, gospodarczych i społecznych, a z drugiej strony z uwagi na odpowiedzialność za aktywne promowanie praw podstawowych, włącznie z poszanowaniem praw mniejszości;

1.4 **podkreśla**, że przepisy stosowane przez władze lokalne i polityka przez nie prowadzona nie mogą dyskryminować ani w teorii, ani w praktyce, oraz muszą sprzyjać integracji społecznej, gospodarczej i politycznej;

1.5 **dostrzega** fakt, że bieda, wykluczenie społeczne i tworzenie się gett mogą prowadzić do ekstremizmu i **jest zdania**, że skuteczna polityka integracji, obejmująca działania w zakresie edukacji i mieszkalnictwa na szczeblu regionalnym i lokalnym, może bezpośrednio pomóc zapobiegać gwałtownym

wybuchom ekstremizmu, a szczególną uwagę należy zwrócić na młodych ludzi żyjących w miejskich gettach;

1.6 **wskazuje** na fakt, że w wielu miastach, gminach i regionach podejmowane są pozytywne działania zmierzające do zapewnienia członkom mniejszości wyższego poziomu ochrony, oparte na idei społeczeństwa wielokulturowego oraz świadomości bogactwa i zróżnicowania UE; **przedstawia** zatem, w załączeniu do niniejszej opinii, wstępny i niepełny zbiór przykładów dobrych praktyk na szczeblu lokalnym i regionalnym, sporządzony na podstawie materiałów zebranych przez członków KR-u;

2. Poglądy i zalecenia

2.1 Zdecentralizowane działania promujące różnorodność i dialog międzykulturowy

2.1.1 **jest zdania**, że władze lokalne i regionalne powinny przyczyniać się do walki z rasizmem, antysemityzmem, islamofobią, ksenofobią i homofobią oraz atakami na grupy mniejszościowe, a w szczególności Romów, poprzez wspieranie różnorodności na najniższych szczeblach oraz stosowanie zasady, zgodnie z którą różnorodność tworzy bogactwo społeczeństwa;

2.1.2 **proponuje**, by władze lokalne i regionalne podjęły właściwe, zdecentralizowane działania zmierzające do zwiększenia poziomu ochrony praw mniejszości i zwalczania rasizmu i ksenofobii w europejskich miastach i regionach, takie jak:

- utworzenie regionalnych i lokalnych biur ds. walki z dyskryminacją, do których zadań należałoby monitorowanie i rejestrowanie skarg grup odczuwających dyskryminację,
- rozpowszechnienie podstawowych informacji na temat sytuacji mniejszości i polityki walki z dyskryminacją wśród ogółu społeczeństwa,

- prezentowanie opinii publicznej wzorcowych działań przez oficjalnych przedstawicieli miast, gmin, regionów itp.,
- uaktywnienie punktów kontaktowych serwisu EuropeDirect służących promowaniu praw mniejszości i środków walki z dyskryminacją,
- organizowanie imprez i obchodów mających na celu zbliżenie przedstawicieli różnych kultur, tradycji i grup językowych zamieszkujących te same tereny,
- programy szkoleniowe dla pracowników administracji lokalnej i regionalnej, nauczycieli i dziennikarzy, promujące walkę z dyskryminacją i równe traktowanie wszystkich obywateli,

— utworzenie dla członków mniejszości dróg łatwego i bezpośredniego kontaktu ze służbami administracyjnymi, tam gdzie mogą oni być narażeni na dyskryminację;

2.1.3 **popiera** podkreślenie przez Parlament sytuacji Romów jako źródła szczególnej troski i **jest** w związku z tym **zdania**, że społeczność romska wymaga szczególnej ochrony, także z uwagi na jej liczebność i specyfikę;

2.1.4 **jest przekonany**, że integracja Romów stanowi duże wyzwanie dla władz regionalnych i lokalnych i **wzywa** instytucje UE, rządy krajowe oraz władze lokalne i regionalne do opracowania wspólnego, zintegrowanego i zdecentralizowanego podejścia ułatwiającego integrację polityczną, społeczną i gospodarczą, promującego jednocześnie tolerancję i poszanowanie dla różnorodności. W tym kontekście **propozuje** następujące działania na szczeblu lokalnym i regionalnym:

- opracowanie elastycznych strategii edukacyjnych, aby w miarę możliwości zwiększyć szanse na integrację,
- wymiana przykładów działań do naśladowania pomiędzy tymi miastami i regionami, gdzie mieszkają przedstawiciele społeczności romskiej,
- finansowanie imprez kulturalnych mających na celu promowanie dziedzictwa kulturowego i tradycji Romów;

2.1.5 **podkreśla** znaczenie dialogu pomiędzy grupami religijnymi i etnicznymi na szczeblu regionalnym i lokalnym, którego celem jest uniknięcie ekstremizmu i segregacji, a który mógłby też prowadzić do powszechnego zrozumienia równości i różnorodności europejskich społeczeństw;

2.1.6 **popiera** podkreślenie przez Parlament homofobii w Europie jako szczególnego powodu do obaw, przede wszystkim w odniesieniu do „serii niepokojących wydarzeń, które miały ostatnio miejsce w szeregu państw członkowskich”;

2.2 Wykorzystywanie i promowanie standardów i planów na rzecz równego traktowania

2.2.1 **jest zdania**, że w celu osiągnięcia standardów równego traktowania w zakresie świadczenia usług władze lokalne i regionalne powinny rozważyć ustanowienie wskaźników i celów politycznych, które pomogłyby mierzyć postępy we wdrażaniu polityki i **pragnie** przyczynić się do sporządzenia takich wskaźników;

2.2.2 **dostrzega** fakt, że standardy i plany na rzecz równego traktowania dotyczące strategii równości społeczności oraz równości bez względu na rasę, płeć, niepełnosprawność i orientację seksualną pozwolą w większym stopniu podkreślić znaczenie sprawiedliwego traktowania i równego dostępu do lokalnych usług samorządowych i zatrudnienia; opracowano je jako narzędzie umożliwiające władzom lokalnym i regionalnym włączenie problematyki płci, rasy i niepełnosprawności do strategii gmin i działań na wszystkich szczeblach;

2.2.3 **jest zdania**, że władze lokalne i regionalne powinny świadczyć ogólnodostępne usługi lokalne wysokiej jakości, które odpowiadają potrzebom różnych dzielnic i społeczności miejskich i które pozwalają na umocnienie spójności i trwałości społeczności, stosując określone wcześniej wzory do naśladowania, takie jak:

- pomoc prawna w formie porad dotyczących indywidualnego statusu,
- finansowanie gminnych ośrodków przyjęć,
- utworzenie forum integracyjnego dla publicznych dyskusji, aby nasilić kontakty pomiędzy obywatelami/mieszkańcami i nowo przybyłymi,
- utworzenie organów doradczych ds. walki z dyskryminacją oraz wprowadzenie instytucji specjalnych doradców ds. przypadków dyskryminacji ze względu na rasę lub płeć;

2.3 Dostęp do nauki języków, edukacji i rynku pracy

2.3.1 **wskazuje na** fakt, że edukacja jest podstawowym narzędziem integracji mniejszości w życie społeczne i polityczne krajów, w których mieszkają oraz nauczania tolerancji i poszanowania dla różnorodności, a także na fakt, że władze regionalne odgrywają ważną rolę w tej dziedzinie;

2.3.2 **wzywa** państwa członkowskie, powtarzając wezwanie Parlamentu Europejskiego, by zrobiły wszystko w celu zagwarantowania skutecznego włączenia dzieci uchodźców, osób ubiegających się o azyl oraz imigrantów do systemów szkolnictwa. Władze publiczne powinny także pomagać w zapewnianiu członkom mniejszości wszelkich dostępnych możliwości nabywania umiejętności językowych niezbędnych do pomyślnego przebiegu integracji;

2.3.3 **podkreśla**, że fakt nabycia wystarczających umiejętności językowych w zakresie języka urzędowego społeczności, w której żyją mniejszości, zwiększa możliwości skutecznej integracji oraz **przekonuje**, że władze lokalne i regionalne powinny w ramach swoich kompetencji — i gdy jest to właściwe — gwarantować programy integracyjne obejmujące m.in. fakultatywne, bezpłatne kursy nauki języków urzędowych nawet w przedszkolach;

2.3.4 **jest zaniepokojony** zniechęceniem wywołanym przez wysokie bezrobocie wśród młodych ludzi i **zaleca** wykorzystywanie pozytywnych środków, przede wszystkim w odniesieniu do dostępu wszystkich defaworyzowanych grup do rynku pracy;

2.3.5 **proponuje** zaktywizowanie sieci kontaktów swoich członków w celu poparcia:

- organizowania praktyk w instytucjach gminnych dla członków mniejszości,
- systemu stypendiów dla najlepszych studentów wywodzących się z mniejszości narodowych i grup defaworyzowanych,
- specjalnych programów językowych dla dzieci imigrantów;

2.3.6 **odnotowuje** istniejące dobre praktyki na szczeblu regionalnym i lokalnym w dziedzinie edukacji i dostępu do rynku pracy, takie jak:

- przyjmowanie dzieci każdej narodowości do szkół państwowych,
- nieodpłatny, gwarantowany przez gminy dostęp do nauki języków dla każdego,
- równy dostęp do edukacji, także dla osób niepełnosprawnych, niebędących obywatelami UE i starszych, zgodnie z zasadami kształcenia przez całe życie,
- projekty edukacyjne mające na celu zwalczanie dyskryminacji,
- kursy prowadzone w języku mniejszości,
- wirtualne biura polityki integracyjnej,
- działania mające na celu zwalczanie dyskryminacji w zakresie zatrudnienia na szczeblu lokalnych urzędów pracy np. poprzez przysyłanie pracodawcom anonimowych informacji o poszukujących pracy, bez podawania imion i nazwisk takich osób;

2.4 Dostęp do mieszkań socjalnych i usług publicznych

2.4.1 **wzywa** państwa członkowskie do utworzenia krajowej bazy danych dobrych przykładów lub krajowych wytycznych dotyczących działań dla władz odpowiedzialnych za mieszkalnictwo, w celu systematycznego i skrupulatnego zbierania danych dotyczących warunków mieszkaniowych imigrantów i członków mniejszości etnicznych;

2.4.2 **wzywa** władze lokalne i regionalne do zwiększenia wysiłków w celu zapewnienia, że stosowane są środki niedyskryminujące, a w szczególności, że:

- mieszkania socjalne przyznawane są rodzinom niezależnie od narodowości,
- unika się segregacji w zakresie mieszkalnictwa i w razie potrzeby stosowana jest pozytywna dyskryminacja,
- utworzone zostały plany działania na szczeblu lokalnym i regionalnym w celu zagwarantowania równego dostępu do mieszkań;

2.4.3 **podkreśla** najlepsze praktyki władz lokalnych i regionalnych mające na celu zagwarantowanie wszystkim obywatelom równego dostępu do mieszkań i usług publicznych, takie jak:

- zapewnianie gwarancji technicznych i prawnych oraz ubezpieczeń dla wszystkich grup społeczeństwa,
- przyznawanie mieszkań komunalnych imigrantom i obywatelom państw trzecich,

— tworzenie organizacji doradczych w celu poprawy dostępu uchodźców i imigrantów do mieszkań,

— wprowadzenie nienastawionych na zysk programów wynajmu mieszkań,

— zapewnienie udziału imigrantów w publicznych forach, na których omawia się politykę dotyczącą sektora mieszkaniowego,

— zapewnienie równego dostępu do usług publicznych i jednakowej ich jakości dla każdego członka społeczności lokalnych.

2.5 Aktywny dostęp do życia politycznego i obywatelskiego

2.5.1 **zdecydowania popiera** udział członków grup mniejszościowych w życiu politycznym na wszystkich szczeblach (lokalnym, regionalnym, narodowym i europejskim), a w szczególności ich większy udział w polityce lokalnej. W tym celu należy zadbać o większą przejrzystość i przystępność struktur i procedur decyzyjnych władz lokalnych i regionalnych, tak by zachęcić mniejszości do udziału oraz zapewnić nieograniczoną wolność słowa i zgromadzeń;

2.5.2 **proponuje** władzom lokalnym i regionalnym, by zachęcały przedstawicieli imigrantów z różnych grup etnicznych do odgrywania bardziej odpowiedzialnej roli w społeczeństwach państw członkowskich oraz w samych władzach regionalnych i lokalnych;

2.5.3 **przyjmuje z zadowoleniem** inicjatywy podjęte w wielu miastach i regionach, wprowadzające określone środki promowania korzystania z praw politycznych, takie jak:

— tworzenie organów doradczych;

— obecność jednego lub kilku przedstawicieli mniejszości w radzie miasta;

— pełny udział członków mniejszości w wyborach lokalnych i wyborach władz miasta;

— stworzenie przestrzeni dla wspólnych działań obywateli/mieszkańców, imigrantów i wszelkich grup defaworyzowanych;

2.5.4 **zachęca** do wdrażania konkretnych środków włącznie z tworzeniem warunków pozwalających przedstawicielskim instytucjom członków mniejszości narodowych faktycznie uczestniczyć w opracowywaniu i wdrażaniu polityk i programów dotyczących edukacji i zawodowej integracji mniejszości;

2.5.5 **podkreśla** odpowiedzialność mediów lokalnych i regionalnych za promowanie tolerancji i poszanowania dla różnorodności oraz ich rolę w zapewnianiu skutecznej komunikacji i stymulowaniu bardziej aktywnego udziału członków mniejszości w lokalnym życiu politycznym i obywatelskim;

2.6 Promowanie zbierania danych na szczeblu regionalnym i lokalnym

2.6.1 **jest zdania**, że zbieranie danych z rozróżnieniem przynależności etnicznej jest kluczowe dla oceny wpływu polityki walki z dyskryminacją;

2.6.2 **powtarza** swoje wezwanie, by Komisja opublikowała wademekum dobrych praktyk w zakresie walki z dyskryminacją dla władz lokalnych jako pracodawców, dostawców i nabywców towarów i usług oraz liderów w zakresie umacniania spójności społeczności i walki z dyskryminacją. Takie wademekum powinno dotyczyć obowiązków władz lokalnych w zakresie utrzymania w mocy praw podstawowych, włącznie z wolnością zgromadzeń, oraz szczególnej odpowiedzialności władz lokalnych za przykładowe zwalczanie „mowy nienawiści” lub wypowiedzi, które mogłyby wywołać efekt uzasadniania, szerzenia lub lansowania nienawiści rasowej, ksenofobii, antysemityzmu, homofobii lub innych form dyskryminacji lub nienawiści opartej na nietolerancji. W tym kontekście **oferuje** Komisji wsparcie w zbieraniu danych na szczeblu regionalnym i lokalnym;

2.6.3 **jest zdania**, że lepsze zbieranie, monitorowanie i ocena danych są ważne dla opracowywania skutecznych polityk promujących równość oraz dla zwalczania wszelkich form dyskryminacji, a także **podkreśla**, że władze lokalne i regionalne powinny zostać zaangażowane, u boku Komisji, w opracowywanie porównywalnych danych ilościowych w celu zidentyfikowania i podkreślenia zakresu istniejących nierówności;

Bruksela, 15 czerwca 2006 r.

3. Uwagi końcowe

3.1 **podkreśla** znaczenie poprawy współpracy międzyinstytucjonalnej pomiędzy instytucjami UE, Radą Europy, ONZ oraz OBWE dla skutecznej ochrony mniejszości oraz podkreśla rolę organizacji pozarządowych oraz krajowych, międzynarodowych i europejskich stowarzyszeń władz regionalnych i lokalnych w tym procesie;

3.2 **pragnie**, aby wymiar regionalny został w większym stopniu uwzględniony w sprawozdaniach Europejskiego Centrum Monitorowania Rasizmu i Ksenofobii (EUMC) oraz sieci niezależnych ekspertów UE do spraw praw podstawowych;

3.3 **jest zdania**, że UE mogłaby uzupełniać działania państw członkowskich na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym poprzez przyznawanie odpowiednich środków, a państwa członkowskie mogłyby wydelegować część uprawnień decyzyjnych w zakresie funduszy strukturalnych do władz regionalnych i lokalnych, w duchu polityki decentralizacji prowadzonej przez UE;

3.4 **wzywa** do właściwego finansowania działań władz lokalnych i regionalnych mających na celu zwalczanie dyskryminacji oraz zapewnienie, że chronione są prawa wszystkich obywateli.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Michel DELEBARRE

ZAŁĄCZNIK

OCHRONA MNIEJSZOŚCI NA SZCZEBLU REGIONALNYM I LOKALNYM: DOBRE PRAKTYKI ⁽¹⁾

Informacje o wielu opisanych poniżej dobrych praktykach władz regionalnych i lokalnych, zmierzających do poprawy sytuacji mniejszości i wspierających strategie walki z dyskryminacją, pochodzą z ankiety przeprowadzonej wśród członków KR-u, przedstawicieli władz regionalnych i miejskich, organizacji i stowarzyszeń. KR pragnie rozbudować tę ograniczoną listę i wykorzystać ją w działaniach UE promujących standardy równego traktowania wszystkich osób.

1. Promowanie różnorodności i dialogu międzykulturowego

- W Niemczech Forum Bawarskie opracowało szereg działań kierując się mottem „integracja w dialogu” (tj. dyskusje publiczne). Celem tych działań jest wzmocnienie kontaktów pomiędzy mieszkańcami a obcokrajowcami oraz uniknięcie tworzenia się gett kulturowych i językowych, czyli tzw. „społeczeństw równoległych”.
- We Francji, w mieście Corps-Nuds, nowo przybyli są uznawani za członków społeczności i zachęca się ich do uczestniczenia we wszystkich lokalnych przejawach życia społecznego. Ponadto do szkół państwowych przyjmowane są dzieci każdej narodowości. Dostęp do edukacji i kształcenia zawodowego jest zapewniony także dla osób niepełnosprawnych i dorosłych poszukujących zatrudnienia, zgodnie z zasadami kształcenia przez całe życie.
- W Bremen (Niemcy) odbywa się kilka imprez związanych z polityką na rzecz integracji. Ich wspólną cechą jest promowanie dialogu międzykulturowego i międzyreligijnego, jako z jednej strony podejścia do problemu ksenofobii, a z drugiej strony sposobu na przeciwstawienie się tendencjom ku radykalizacji i segregacji.
- Noc młodych: Odbywa się co roku w ratuszu Bremen ku pamięci ofiar narodowego socjalizmu. Ogólnym celem nocy młodych jest połączenie spojrzenia w przeszłość ze staraniami o to, by współczesność była przyjazna ludziom. W nocach młodych bierze udział średnio do 3 tys. osób, a trzy czwarte z nich to ludzie młodzi. Temat imprezy zmienia się co roku — jeden z nich brzmiał „Spotkanie z Sinti i Romami”. Obok relacji naocznych świadków, wystaw i forów dyskusyjnych organizowane są występy teatralne, pokazy sportowe i koncerty różnych rodzajów muzyki — od klasycznej po hip hop — odpowiadające wszystkim gustom i grupom wiekowym.
- Religijna mapa miasta: Jest projektem prowadzonym dla młodzieży przez młodzież, który wyodrębnił się z nocy młodych. Zapoczątkowali go młodzi mieszkańcy Bremen należący do różnych grup religijnych — jego celem jest ułatwienie wymiany między religiami i lepsze wzajemne zrozumienie przekonań religijnych. Stanowi forum dla młodych ludzi ze wszystkich bremeńskich grup religijnych, którzy podczas wspólnej pracy nad planem miasta poznają się, współdziałają ze sobą i po prostu cieszą się czasem spędzonym wspólnie. Założyli oni portal internetowy z planem miasta, na którym umieszczono wszystkie kościoły, meczety i zbory znajdujące się w każdej dzielnicy. W internecie działa również forum dyskusyjne, na którym młodzież może dosłownie wymieniać poglądy w sprawie Boga i świata. Projekt ten pokazuje, że wśród młodych ludzi istnieje potrzeba dialogu międzyreligijnego, który nie ma wystarczająco wielu możliwości zaistnienia w ramach edukacji religijnej, realizowanej w podziale na wyznania. Młodzież pragnie uczyć się nawzajem o życiu i przekonaniach religijnych innych poprzez dialog, który odbywa się na ich poziomie, z pominięciem hierarchii czy władz.
- Bremeński Tydzień Islamu: W Bremen szczególną uwagę przywiązuje się do integracji obywateli wyznania muzułmańskiego. Podczas Tygodnia Islamu muzułmanie mają okazję do publicznego przedstawienia swojego wyznania i kultury. Każdy może dowiedzieć się czegoś o islamie, jak jest wyznawany i praktykowany w Bremen — liczne prezentacje, dyskusje i wystawy zachęcają do zasięgania informacji, dyskusji i nieformalnych spotkań. Chodzi o rozmawianie z muzułmanami, a nie o nich. Głosy krytyczne są nie tylko dopuszczalne, ale i mile widziane.
- Przyjęcie w bremeńskim ratuszu na „zakończenie postu”: Z końcem ramadanu senat wolnego hanzeatyckiego miasta Bremen zaprasza muzułmańskich mieszkańców miasta na przyjęcie w ratuszu miasta, aby wraz z członkami innych wspólnot religijnych świętować koniec okresu postu. Muzułmanie zawsze chętnie przyjmują to zaproszenie, stanowiące dowód uznania, jakim cieszą się w mieście oni, ich wiara i dziedzictwo kulturowe.
- Projekt „Porto bez granic” realizowany w Porto (Portugalia) to strategia obejmująca analizę, refleksję i działania dotyczące imigracji. Prace prowadzone są wraz z 33 stowarzyszeniami imigrantów, reprezentującymi różne społeczności imigranckie Porto. Działania o rozmaitych celach prowadzone w ramach programu łączy dążenie do

⁽¹⁾ Źródła: informacje zebrane przez członków KR-u; Uwagi tematyczne nr 3: Ochrona mniejszości w Unii Europejskiej (ang. Thematic Comments No. 3: The protection of Minorities in the European Union) sieci niezależnych ekspertów UE do spraw praw podstawowych (2005); oraz roczne sprawozdanie EUMC, część II: *Rasizm i ksenofobia w państwach członkowskich UE – trendy, rozwój sytuacji i dobre praktyki* (ang. Racism and Xenophobia in the EU Member States trends, developments and good practice), 2005.

aktywnego i szerokiego rozwoju wszystkich uczestników programu, tak by podtrzymywać i rozszerzać spójność społeczną. Zwracamy tu uwagę na dwa działania, ze względu na to, że są realizowane systematycznie i angażują stowarzyszenia imigrantów na etapie planowania, realizacji i oceny:

- **„Opowiem Ci historię”** Celem tej akcji jest wyszukiwanie, kolekcjonowanie i propagowanie istotnych przekazów należących do kulturowego dziedzictwa tych społeczności; są one inscenizowane i przedstawiane podczas wieczornych występów rozrywkowych organizowanych regularnie w prestiżowych punktach miasta.
- **Spotkanie wspólnot:** Głównym celem tej akcji jest poprawa i zacieśnianie stosunków między poszczególnymi społecznościami, dowartościowanie i promocja różnorodności kulturowej Porto. W ramach akcji organizowane są działania o charakterze społeczno-kulturalnym i informacyjnym, angażujące miejscową i napływową ludność w organizowanie wystawy i sprzedaży wyrobów gastronomicznych i rękodzieła artystycznego. Ta doroczna impreza, odbywająca się w obiekcie stanowiącym wizytówkę miasta, przyciąga setki zwiedzających.
- W Walonii (Belgia) program Inter-Nation koncentruje się na wielokulturowości i nabywaniu wyspecjalizowanych umiejętności zawodowych, aby pomagać w znalezieniu zatrudnienia tym osobom poszukującym pracy, które wciąż jeszcze niezbyt często cieszą się dostatecznie dużym zainteresowaniem na rynku pracy. Chodzi zwłaszcza o osoby obcego pochodzenia i podkreślenie atutów płynących z ich międzykulturowości w międzynarodowym środowisku pracy. Jednocześnie Inter-Nation oferuje przedsiębiorstwom kompetentnych pracowników, gotowych wspierać je w ich przedsięwzięciach.
- Miasto Monachium opracowało projekt „Zusammen aktiv in Neuperlach”, w ramach którego ogródki mieszkańców przekształcają się w obszary wspólnych działań Niemców i imigrantów mieszkających na tym samym obszarze. Projekt ten zwiększa komunikację i integrację pomiędzy ludźmi z różnych środowisk kulturowych, etnicznych i rasowych.
- W Holandii, miasto Amsterdam zainicjowało projekt „Druga wojna światowa w ujęciu perspektywicznym” mający na celu zwalczanie dyskryminacji i antysemityzmu oraz zwiększanie tolerancji i szacunku.

2. Promowanie i stosowanie standardów i programów równouprawnienia

- Region autonomiczny Madrytu w Hiszpanii posiada regionalny plan integracji na lata 2006-2008, opracowany przy wsparciu wszystkich regionalnych sektorów społecznych, który tworzyło przeszło 1000 przedstawicieli i ekspertów, a którego celem jest zapewnienie integracji imigrantów. Po raz pierwszy hiszpański region przeznaczył przeszło 4,4 mld euro na integrację imigrantów. Wszyscy imigranci, niezależnie od swojego administracyjnego statusu, mają dostęp do bezpłatnego systemu edukacji i madryckiej służby zdrowia na tych samych zasadach, co reszta mieszkańców. Utworzono również centra pomocy społecznej dla imigrantów (CASI — Centro de Atención Social al Inmigrante), aby wzmocnić sieć podstawowej pomocy społeczności imigrantów w szczególnie trudnej sytuacji i centra uczestnictwa i integracji imigrantów (CEPIS — Centro de Participación e Integración de Inmigrantes), aby promować, uaktywniać i obrazować kulturowe bogactwo społeczności imigranckich.
- Władze miejskie w Wiedniu założyły wirtualne biura polityki integracyjnej. Ponadto utworzono specjalny dział ds. „integracji i różnorodności” w celu dalszego rozwijania zarządzania różnorodnością oraz rozszerzenia usług w dziedzinie doradztwa dla nowych imigrantów osiedlających się w tym mieście. Dział ten współpracuje z organizacjami imigrantów i wspiera projekty i działania na rzecz integracji, jak np. kursy języka.
- We Włoszech, w regionie Emilia-Romania, utworzono organy konsultacyjne ds. walki z dyskryminacją, a organy władzy szczebla lokalnego wprowadziły instytucję specjalnych doradców, wyposażonych w kompetencje do interweniowania w przypadkach dyskryminacji ze względu na rasę i płeć.

3. Dostęp do nauki języków, edukacji i rynku pracy

- We Francji, na obszarze metropolitalnym Rennes, dla zapewnienia integracji nowo przybyłych w lokalnej społeczności oferowane są różne formy aktywności i różne możliwości kształcenia. Ponadto pewna ilość środków budżetowych przeznaczana jest na tworzenie gminnych ośrodków przyjęć.
- W Wiedniu zarząd miasta oferuje nowo przybyłym imigrantom kursy alfabetyzacji i podstawowe kursy jęz. niemieckiego, w szczególności dla kobiet, zapewniając przy tym opiekę nad dziećmi.
- W Škocjan (w Słowenii) realizacja polityki integracyjnej rozpoczęła się od programu mającego na celu informowanie mieszkańców o ksenofobii.
- W celu zwalczania dyskryminacji w zakresie zatrudnienia prefektura francuskiego departamentu Rodan-Alpy zachęcała lokalne urzędy pracy do przesyłania pracodawcom anonimowych informacji o poszukujących pracy, bez podawania imion i nazwisk tych osób.

4. Dostępność mieszkań i usług publicznych

- W Austrii, w Wiedniu, usługi publiczne świadczone przez miasto są tej samej jakości i dostępne w równym stopniu dla wszystkich członków społeczności, bez względu na narodowość, płeć, rasę czy religię. Ponadto władze miejskie wspierają i finansują projekty służące promowaniu i opracowywaniu polityk pluralistycznych. Miasto promuje różnorodność kulturową, językową oraz różnorodność społeczności, a dla każdego członka społeczności dostępna jest pomoc prawna w formie porad dotyczących statusu jednostek.

- W Barcelonie usługi publiczne są udostępniane wszystkim zarejestrowanym osobom, nawet jeśli nie posiadają one dokumentów pobytu. Katalońskie władze lokalne starają się dostosować istniejące usługi lokalne do potrzeb imigrantów, zwłaszcza poprzez wsparcie techniczne dla przyjmowania imigrantów i ich osiedlenia się, wsparcie finansowe na rzecz różnorodności i działań obywatelskich oraz ekspertyzę na rzecz procesu decyzyjnego.
- We Francji, w ramach strategii mieszkaniowej wspólnoty aglomeracji, której częścią jest miasto Corps-Nuds, przyznaje się mieszkania socjalne przedstawicielom szczególnych grup społecznych, niezależnie od narodowości, włącznie z Romami.
- Rząd kataloński stworzył „La Red de Bolsa de Vivienda Social” w celu poprawy dostępu do przyzwoitych warunków mieszkaniowych dla wszystkich grup społecznych, zapewnienia gwarancji technicznych i prawnych, ubezpieczeń oraz poręczeń na maksimum sześć miesięcy.
- W Austrii, miasta Salzburg, Krems i Guntramsdorf przyznają mieszkania komunalne imigrantom i obywatelom państw trzecich. Organizacja doradcza „Wohndrehscheibe”, której prace zmierzają do poprawy dostępu uchodźców i emigrantów do mieszkań, została w 2004 r. nominowana wśród 107 innych „dobrych praktyk” do nagrody Dubai International Award.
- W Czechach program na rzecz budowy mieszkań socjalnych dla osób wymagających szczególnej troski wymaga od gmin wspierania budowy nowych domów oraz zapewniania dla nich usług socjalnych, pomagając tym samym grupom zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- W Hiszpanii w regionie autonomicznym Madrytu od 1994 r. prowadzony jest program szczegółowy pośrednictwa mieszkaniowego, który pomaga imigrantom osiedlać się w regionie. Ułatwia im dostęp do przyzwoitych lokali mieszkaniowych i buduje liczne systemy pośrednictwa i gwarancji, aby wynajdować lokale na rynku nieruchomości i oferować je społeczności imigranckiej. Program obejmuje również formuły zajmowania lokali przez współmieszkańców i pomaga tworzyć grupy, które wspólnie zajmują lokale jako współlokatorzy lub współwłaściciele.
- W Słowenii program na 2005 r. na rzecz zapewniania wynajmu mieszkań w gminach bez nastawienia na zysk zachęca gminy do budowy i remontu mieszkań przeznaczonych do nielukratywnego wynajmu.
- W Gandawie podmioty publiczne i prywatne podpisały porozumienie niedyskryminacyjne, aby eliminować i zapobiegać wszelkim formom dyskryminacji w sektorze mieszkalnictwa.
- W Weronie spółdzielnia „La casa per gli Extracomunitari” oferuje domy imigrantom i zapewnia ich udział w forach publicznych, gdzie omawiana jest polityka dotycząca sektora mieszkalnictwa.

5. Aktywny dostęp do życia politycznego i obywatelskiego

- We Włoszech miasto Turyn umożliwiło udział w wyborach do władz miasta wszystkim cudzoziemcom, którzy legalnie przebywali w tym mieście przez ostatnie sześć lat.
- W Danii, zgodnie z duńską ustawą integracyjną, gminy mogą ustanawiać rady ds. integracji, do których kompetencji należy sporządzanie sprawozdań konsultacyjnych na temat inicjatyw i osiągnięć w dziedzinie integracji w danej gminie lub na temat organizowanych przez gminę programów wprowadzających dla imigrantów. Poszczególne rady ds. integracji składają się co najmniej z siedmiu mieszkańców gminy, mianowanych przez radę gminy (kommunalbestyrelse) spośród członków lokalnych stowarzyszeń imigrantów lub uchodźców, bądź też członków komitetów rodzicielskich szkół czy innych organizacji lokalnych. Tworzenie rad ds. integracji uważa się za pierwszy krok w integrowaniu imigrantów i uchodźców w procesy polityczne. Z doświadczenia wynika, że wielu imigrantów i uchodźców będących członkami gminnych rad ds. integracji włącza się później w bardziej formalne procesy polityczne, np. zostając członkami rady gminy. Około 60 gmin w Danii postanowiło założyć rady ds. integracji.
- Miejska komisja ds. wspólnot w Porto (Portugalia) to organ doradczy przy zarządzie miasta. Stanowi ona interaktywne forum informacyjno-dyskusyjne społeczności imigranckich zamieszkujących Porto; służy również do ich kontaktów z lokalnymi władzami. Na spotkaniach komisji lokalne władze zapoznają się z opiniami wspólnot w sprawie planowanych przedsięwzięć ułatwiających integrację imigrantów. Uczestnicy tych spotkań omawiają również najważniejsze problemy, z jakimi borykają się wspólnoty podczas realizacji własnych przedsięwzięć. Od początku istnienia komisji stowarzyszenia reprezentujące społeczności imigranckie w Porto okazały wielkie zainteresowanie tym projektem. Obecnie komisja gromadzi przedstawicieli 13 stowarzyszeń; można więc pokusić się o stwierdzenie, że lokalne władze aktywnie współpracują z dość szeroką reprezentacją społeczności imigranckiej w Porto. Komisja wzbudziła też dość istotne zainteresowanie w instytucjach: status obserwatora przyznano wysokiemu komisarzowi ds. imigracji i mniejszości etnicznych. Istnieją więc silne podstawy, na których można będzie budować w przyszłości. Ten organ doradczy jest kluczowym składnikiem strategii przybliżenia zarządu miasta Porto ku jego mieszkańcom i wskazuje na wagę, jaką władze przykładają do promowania aktywnego obywatelstwa i demokracji uczestniczącej. Celem władz jest, by komisja jak najszerszej reprezentowała rozmaite społeczności imigrantów mieszkających w Porto; dostęp do niej jest w dalszym ciągu otwarty dla nowych stowarzyszeń, które proszone są o nadsyłanie zgłoszeń przewodniczącemu zarządu miasta.

- W Hiszpanii, rząd Asturii gwarantuje dostępność świadczeń socjalnych dla wszystkich osób mieszkających na terytorium regionu, zapewnia wsparcie techniczne i gospodarcze dla rozwoju zasobów ludzkich oraz wprowadził środki zapobiegawcze w celu ułatwienia uczestnictwa w życiu społecznym różnym grupom, które cierpią lub mogą cierpieć z powodu dyskryminacji. Sporządzono plan integracji społecznej przewidujący specyficzne środki promujące integrację społeczną mniejszości w sektorze mieszkalnictwa, kształcenia, służby zdrowia i usług socjalnych.
- We Włoszech, przedstawiciele mniejszości zasiadają w Radzie Miejskiej Florencji (np. przewodniczący społeczności senegalskiej w Toskanii).
- W Niemczech, w Berlinie, celem ułatwienia integracji wprowadzono system regularnego monitorowania sytuacji mniejszości. Miasto Berlin uruchomiło fundusz sąsiedztwa, który stanowi pozytywny wzór poprawy integracji i udziału w życiu publicznym.

6. Ochrona mniejszości romskiej

Belgia

- W Belgii dekret Rady Flamandzkiej w sprawie równości i szans w edukacji przyznaje dodatkowe fundusze dla niektórych szkół na podstawie ilości uczniów należących do grup defaworyzowanych, łącznie z Romami.
- W Belgii w 1997 r. rząd flamandzki utworzył flamandzką komisję ds. domów ruchomych w celu sformułowania konkretnych propozycji znalezienia rozwiązania dla problemów powiązanych z mieszkalnictwem i przygotowywaniem terenów dla społeczności wędrownych.
- We Flandrii, zgodnie z dekretem w sprawie flamandzkiej polityki w zakresie mniejszości etnicznych i kulturowych, w regionalnych centrach integracji utworzono pięć jednostek ds. społeczności wędrownych. Jednostki te mają oceniać i wdrażać politykę dotyczącą mniejszości. W Walonii w 2001 r. utworzono Walońskie Centrum Mediacji dla Społeczności Wędrownych w celu prowadzenia nadzoru nad wszystkimi projektami dotyczącymi społeczności wędrownych oraz mediacji pomiędzy tymi społecznościami a władzami publicznymi.

Republika Czeska

- W Czechach koordynatorzy ds. Romów istnieją zarówno na szczeblu regionalnym jak i w mieście stołecznym Pradze, podczas gdy na szczeblu lokalnym Romowie uznawani są za mniejszość narodową.
- W Czechach w 2004 r. organizacja pozarządowa „Vzájemné Soužití” we współpracy z regionem Ostrawa zorganizowała obóz letni dla dzieci romskich. Celem była poprawa komunikacji oraz współpracy pomiędzy policją a Romami.

Francja

- We Francji w niektórych szkołach zatrudniony jest specjalny nauczyciel pomagający w integracji dzieci romskich. Część autobusów szkolnych została wydzielona dla przewożenia dzieci romskich i monitoruje się ich efektywny udział w zajęciach.

Niemcy

- W Niemczech, Centralna Rada Niemieckich Sinti i Romów to organizacja parasolowa, łącząca dziewięć stowarzyszeń z krajów związkowych oraz wiele stowarzyszeń regionalnych i lokalnych. Reprezentuje ona i chroni interesy rad wspólnotowych.

Grecja

- Miasto Patras (Grecja) przyjęło ważne środki w celu ochrony mniejszości romskiej, takie jak: wprowadzenia regularnych wizyt lekarskich i szczepień, stworzenie programów ułatwiających mieszkającym tam Romom dostęp do rynku pracy, sformułowanie aktywnej polityki w zakresie mieszkalnictwa obejmującej dotacje państwa do czynszów.

Węgry

- Na Węgrzech, samorząd lokalny oraz samorząd lokalnej mniejszości Ózd wprowadziły program odnowy obszaru o szczególnie niskiej jakości życia i ogromnym wykluczeniu społecznym.

Słowenia

- Mniejszości w Słowenii mają konstytucyjnie zagwarantowane korzystanie z własnego języka jako języka urzędowego na terenach przez siebie zamieszkałych. Obejmuje to mniejszość węgierską i włoską, które mają również swoich przedstawicieli w parlamencie narodowym.

- Rząd, za pośrednictwem Biura ds. Mniejszości Narodowych, przygotowuje środki prawne dotyczące specjalnego statusu, specjalnych praw i ochrony społeczności romskiej na terenie kraju. Jest to prawdopodobnie pierwsze tego typu działanie w UE. Na mocy ustawy o samorządzie lokalnym i ustawy o wyborach lokalnych, ludność romska w Republice Słowenii ma od bieżącej kadencji możliwość wyboru reprezentujących społeczność romską radnych w gminach zamieszkałych przez Romów. W ramach rządowego programu środków pomocy Romom gmina Rogoševci wdroży program inicjatyw publicznych „dla Romów o Romach”, obejmujący finansowanie ze środków publicznych przedsięwzięć, które zmierzają do rozwiązania problemów związanych z infrastrukturą usług publicznych, edukacją, kwestiami natury społecznej i kulturowej oraz z pomocą prawną dla ludności romskiej.
- W Słowenii, Instytut Badań Edukacyjnych z siedzibą w Ljublanie stworzył projekt poświęcony integracji dzieci romskich w systemie szkolnictwa ogólnego w Słowenii. Celem projektu jest poprawa perspektyw edukacyjnych dzieci romskich w przedszkolach i szkołach podstawowych w okręgu Dolenjska.

Hiszpania

- W Hiszpanii program „Prologuer”, zainicjowany przez rząd kataloński, ma na celu wspieranie Romów i innych grup odczuwających dyskryminację. Idea tego programu jest całkiem prosta: puste mieszkania są kupowane, odnawiane i wynajmowane imigrantom i członkom grup defaworyzowanych.
- W Madrycie od 1999 r. prowadzony jest program APOI — skoncentrowany na działaniach socjalnych na rzecz mniejszości etnicznych z Europy Wschodniej. Proces integracji dzieli się na trzy fazy: fazę powitania, fazę osiedlania, obejmującą aktywne poszukiwania pracy i lokum oraz fazę kontynuacji. Działania APOI toczą się jednocześnie na czterech poziomach: indywidualnym, rodzinnym, grupowym i wspólnotowym. Stosuje się metody aktywne, włączając uczestników programu w dotyczący ich proces integracji, a pojawiające się problemy rozpatrywane są w sposób zindywidualizowany, z uwzględnieniem szerokiego kontekstu.
- W Hiszpanii Rada Miasta Barcelony stworzyła Miejską Radę Społeczności Romskiej w Barcelonie, która stanowi organ doradczy mający na celu zwiększenie dobrobytu i jakości życia Romów żyjących w tym mieście.

Zjednoczone Królestwo

- W Zjednoczonym Królestwie wprowadzony został projekt Gypsy/Traveller Achievement Project w celu zaangażowania rodziców, przeprowadzenia rozmów z dziećmi oraz zmodyfikowania i dostosowania programów szkół wyższych tak, by zwiększyć udział studentów pochodzenia romskiego. Większość władz lokalnych posiada jednostkę ds. kształcenia dla społeczności wędrownych, której celem jest zachęcanie Romów do uczestnictwa w edukacji. W szczególności jedna szkoła rozpoczęła elastyczny program sesji pozaszkolnych poświęconych umiejętności czytania i pisania, matematyce oraz zajęciom na powietrzu, a jeden z organów władzy opracował pakiety pomocy w przechodzeniu ze szkół podstawowych do średnich.
-